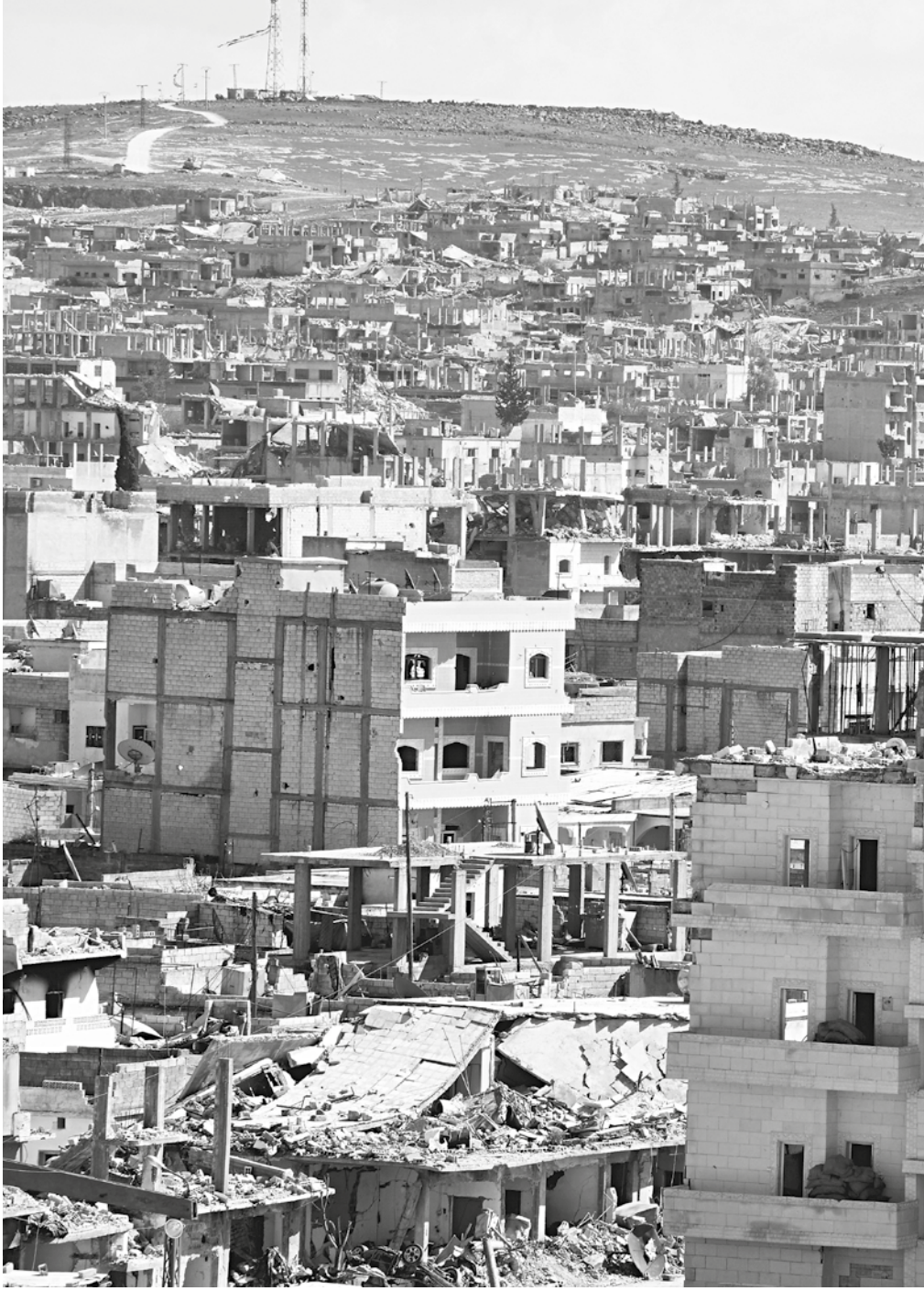
500 MİLYAR DOLARLIK PAZAR!

DOĞUDA RUSYA, İRAN VE ÇİN İLE BATI'DA ABD İLE AVRUPA'NIN KARŞI KARŞIYA GELDİĞİ SURİYE'DE YEDİNCİ YAŞINI DOLDURAN SAVAŞ GERİDE BÜYÜK BİR YIKIM BIRAKTI. ÜLKENİN İLK ETAPTA 500 MİLYAR DOLARI BULMASI BEKLENEN YENİDEN İNŞASI BİRÇOK ÜLKENİN SİYASİ STRATEJİK VE EKONOMİK PLANLARININ ÖNEMLİ BİR PARÇASI.

Fotoğraflar: Dünya Gazetesi Fotoğraf Arşivi

Suriye ordusunun başkent Şam yakınlarındaki Duma'da kimyasal silah kullandığı iddiaları üzerine ABD, İngiltere ve Fransa'nın Suriye rejiminin kimyasal depolarına ve askeri üslerine operasyon yapması, bölgenin önemli oyuncularından Rusya ile gerilimin tırmanmasına neden oldu. Suriye iç savaşı sürecinde İran'la birlikte Esad rejimine en büyük desteği sağlayan iki ülkeden birisi olan Rusya, 30 Eylül 2015'te başlattığı hava harekâtlarıyla birlikte Suriye meselesine askeri olarak da doğrudan müdahil oldu. İran'ın Esad yönetimine savaş boyunca yılda 6 milyar dolara yakın kredi açtığı ileri sürülüyor. Çin de Suriye'de Rusya ile birlikte rejime destek veren ülkeler arasında anılıyor. Bu üç ülkenin Suriye ile siyasi ve stratejik çıkarlarının yanında aslında önemli ekonomik hesapları bulunuyor. Suriye'nin imarında bu üç ülke pay kapma savaşı içinde. Bu üç ülkenin Suriye'deki ekonomik planlarına kısaca göz atıldığında şunlar söylenebilir:

Rusya'nın gözü enerjide

İngiltere'nin 'IHS Jane's' askeri danışmanlık ve araştırma şirketinin verilerine göre, Eylül 2015'ten sonra Suriye'ye açıktan askeri müdahale eden Rusya, Beşşar Esed rejimine yıllarca destek verdikten sonra askeri operasyonlarda yılda yaklaşık 1 milyar dolar harcadı. Şimdi bu harcamaların kompanse etmek ve ülkenin ilk etapta 200 ila 500 milyar dolara mal olması beklenen yeniden imarında aslan payını almak istiyor. Geçtiğimiz günlerde Rusya Ticaret Odası tarafından gerçekleştirilen Suriye-Rusya İş Forumu'na 200'den fazla iş adamı katılarak ülkedeki iş fırsatlarını masaya yatırıldı. Rus işadamları ülkede çatışmalar sona erdikten sonra tersaneden elektrik santrallerine ve mühendislik projelerine kadar birçok alanda ülkenin yapılanmasında rol almak istiyor. Özellikle Rus enerji şirketleri Suriye'de yatırım konusunda istekli. Suriye petrol ve doğalgaz altyapısının yeniden inşası ve işletilmesinde aktif rol oynamak istiyorlar. Böylelikle Suriye'nin Avrupa'ya yönelik potansiyel enerji üssü konumunu kontrol eder hale gelebileceklerini umuyorlar. Buna paralel olarak Rusya, silah satışı, askeri üsler, gaz, yem, elektrik ve buğday sektörleriyle ilgili olarak da rejim ile anlaşma imzaladı.

Çin, 'İpek Yolu'nu bekliyor

Suriye, dünyanın ikinci büyük ekonomisi Çin için hem siyasi hem de ekonomik açıdan önemli jeopolitik bir varlık. Suriye; Doğu ve Batı'nın yani İran ile Rusya'nın ABD ve Avrupa ile karşı karşıya geldiği bir platform. Bu ülkede siyasi ve ekonomik güç sahibi olmak Çin'in etkinliğini artırması açısından çok önemli. Savaşın büyük yıkım yarattığı ülkede Pekin iki büyük fırsat görüyor. İlki, yeni İpek Yolu projesinin çapını büyütmek, ikincisi siyasi gücünü Batı'ya doğru genişletmek. Yeniden imar için henüz rekabetin çok olmamasının yardımıyla Çin çoktan ihalelere el attı. Son bir yıl içinde Çin ile Suriye ticaret ve yatırım delegasyonları arasında yapılan görüşmeler neticesinde

Çin 2 milyar dolarlık inşaat kontratına imza attı. Hatta Suriye'nin ihracatının yüzde 80'ini ülkenin alarak en büyük ticaret ortağı haline geldi. Pekin'de temmuzda düzenlenecek olan ve Suriye'de sanayi bölgelerinde ortaklık yapmak üzere 150 şirketin arandığı 'Suriye'nin Yeniden İmarı Projesi Sempozyumu'na şimdiden 1000 Çinli yatırımcının başvurduğu belirtiliyor. Çin'in ülkenin imarında öncelikli ülkeler arasında yer alacağı açıkça görülüyor.

İran, para musluklarını açtı

Savaşa sürüklenen komşusuna tabiri caizse para musluklarını sonuna kadar açan İran, artık harcadığı paraların karşılığını almak istiyor. Bazı kaynaklara İran, Esad rejimine yılda en az milyar dolar akıtıyor. Suriye'ye yedi yıl aynı miktarda harcama yapıldığı farz edilirse, bu 35 milyar dolar anlamına geliyor ki bu İran'ın yıllık savunma bütçesinin üç katı demek. İran; Suriye'nin petrol, doğal gaz ve fosfat madenlerinden bugüne kadar yaptığı harcamaların karşılığını almak istiyor. Suriye hükümetiyle uzun yıllara yayılan siyasi ve ekonomik anlaşmalar yapmayı hedefliyor. Fakat Çin ve Rusya'ya projelerde öncelik tanınması hayal kırıklığı yaratıyor. Geçtiğimiz yıl İran ülkenin telekom alt yapısıyla ilgili bir ihale kazanmıştı. İranlı bir iş heyeti yıl başında Suriye Başbakanı İmad Hamis ile Şam'da bir araya gelerek yeni işbirliği fırsatlarını ele aldı.

13.8 milyon kişinin acil yardıma ihtiyacı var

BM istatistiklerine göre toplam 22 milyon Suriyeli'den 13.8 milyon kişinin acil yardıma ihtiyacı var. Komşu ülkelerde BM'ye kayıtlı 5. 5 milyon göçmen bulunuyor. Ayrıca 6.1 milyon Suriyeli ülke içinde göç etmek zorunda kaldı. Vaat edilen yardımların sadece yüzde 30'u yerine getirildi. Brüksel tahminlerine göre, Avrupa Birliği 2011'den bu yana Suriye'ye insani yardım için 12 milyar dolar ödedi. Amerika yardımı ise 7.4 milyar. Geçen sene Londra'da ve bu yılın başlarında Brüksel'de yapılan bağışla ilgili toplantılarda yaklaşık 12 milyar dolar yardım vaat edildi ancak bunların sadece yüzde 30'u yerine getirildi.

Binaların en az dörtte biri yıkıldı

Diğer yandan Dünya Bankası Suriye'deki savaşın ekonomik faturasının 226 milyar doları aştığını açıklamıştı. Araştırmaya göre Suriye'de, bir toplumun olmazsa olmazı konumundaki birçok kurum ve sistemi tahrip edildi. Araştırma bilimsel bir yöntem temelinde yapılan hesaplamalarla ve uydular kanalıyla kayıt edilen incelemelere dayanılarak hazırlandı.

Dünya Bankası raporunda Suriye ekonomisinin savaştan sonra toparlanmakta zorlanacağı ve savaş bugün sona erdiği takdirde Suriye'nin ekonomik gücünün dört yıl sonra savaş öncesi düzeyin yüzde 41'ine ulaşacağı belirtiliyor.

Dünya Bankası'nın Ortadoğu ve Kuzey Afrika'dan sorumlu başkan yardımcısı Hafez Ghanem "Savaşın Suriye'nin sosyal ve ekonomik yapısını çökerttiğini ve korkunç can kaybına yol açtığını" söyledi.

Ghanem savaşın aynı zamanda hiçbir toplumun onlarsız ayakta kalamayacağı "kurum ve sistemleri" de tahrip ettiğini belirtti. Dünya Bankası'nın tespitlerine göre Suriye'deki binaların en az dörtte biri yıkıldı, sağlık alt yapısıyla eğitim kurumları da yarı yarıya tahrip oldu. Yeterli tedavi göremediği için ölenlerin sayısının çarpışmalarda ölenlerden fazla olduğuna da raporda yer verildi.

Raporda belirtildiğine göre 2010 – 2015 yılları arasında her yıl 538 bin kişi işini kaybetti. Çalışamayan ya da eğitim alamayan 9 milyon Suriyeli nüfusun dörtte üçünü oluşturuyor.

Dünya Bankası işsizlik ve eğitim imkânlarından mahrum kalmanın uzun vadeli etkilerinin "insan kaynaklarının ve mesleki becerilerin kaybedilmesi" olarak ortaya çıkacağına raporda yer verdi.

Suriye'deki savaşta 2011 yılından bu yana en az 320 bin kişi hayatını kaybetti. Ülke nüfusunun yarıdan fazlası Suriye'den ayrıldı. Ülke geniş ölçüde tahrip oldu.